

**R. P. Thomæ Comptoni Carleton, Cantabrigiensis,
Societatis Jesu, In Collegio Anglicano Leodiensi Sacrae
Theologiae Professoris, Cursus Philosophicus Universus**

Carleton, Thomas Compton

Antverpiæ, M.DC.XCVII.

Disput. XXVI. De pura omissione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95656)

supponit consensum aliquo modo futurum, ac ipsa scientia conditionata, siquæ non antecedit consensum simpliciter.

Hæc obiter de questione Theologica dicta sunt.

to: plena enim questionis hujus discussio, maxime de necessitate scientiæ conditionatæ, spectat ad primam partem, ubi eam latius discussi disput. 9. sectione 4.

DISPUTATIO XXVI.

De purâ ommissione.

SECTIO PRIMA.

Sitne possibilis pura omisio.

I.
Status questionis.

Questio procedit de ommissione libera, nam ommissiones multas necessarias, & quæ animæ incogitanti obrepunt, reperiri frequenter in voluntate certissimum est, jam enim homines non eliciunt multos actus voluntatis, quos tamen elicerent si ipsis representaretur tale vel tale objectum, saltem debito modo: quod autem non eliciant de facto, non stat per ipsos, & consequenter ipsis non imputantur illæ ommissiones, sed sunt necessariae.

II.
Ad ommissionem liberam non requiritur ut voluntas nulli tunc eliciat actum.

Ad hujus difficultatis resolutionem notandum, ad puram ommissionem liberam non requiri, ut voluntas nullum omnino tunc actum eliciat, sed solum ut nullum eliciat impossibilem cum illo actu, quem omittit. Questio itaque est utrum quando voluntas est proxime potens ad amandum, & aliud agendum, possit pure omittere amorem. Ex quo multo clarius constat ad puram ommissionem non excludi omnem actum intellectus, imò essentialiter requiritur ut ad ommissionem liberam, non ad necessariam.

III.
1. Sent. ait implicare puram ommissionem.

Prima sententia affirmat puram ommissionem non esse possibilem: ita Montelina 1.2. to. 3. d. 2. q. 2. Gamacheus 1.2. q. 71. c. 2. & ex recentioribus non pauci: citatur etiam à nonnullis Vasquez 1.2. d. 92. c. 2. & Valentia 1.2. d. 6. q. 1. p. 4. §. Si autem. Hi tamen non negant puram ommissionem simpliciter, esse possibilem, sed solum ajunt eam moraliter nunquam contingere.

IV.
Pura omisio libera non est impossibile.

Dicendum nihilominus possibilem esse puram ommissionem liberam: ita S. Thom. 1.2. q. 6. a. 3. & alibi sæpè Durand. in 2. d. 35. q. 2. Mol. 1. p. q. 1. a. 13. ad 12. Suarez 4. Met. d. 19. l. 4. n. 8. Valentia citatus. Salas 1.2. l. 13. d. 2. l. 5. Hurtado d. 15. de Anim. l. 7. Tanner. 1.2. d. 4. q. 4. dub. 1. Ripalda de En. sup. d. 70. Arriag. hic disp. 8. sect. 6. Oviedo hic Con. 10. p. 1. §. 3. estque communissima inter recentiores opinio.

V.
Probatur 1. ex libertate contradictionis.

Probatur hæc Conclusio ex libertate contradictionis passim à Philosophis admitta, quæ in hoc præcisè consistit, quod voluntas, proposito aliquo objecto, ita circa illud versetur, vel possit versari, ut possit etiam non versari, ut cogitans se debere audire sacrum, non accingit se ad ponenda media ad illius auditionem requisita, & merè negativè se habet circa illa omnia, & ipsam sacri auditionem, qua de causa vocatur libertas contradictionis, nempe libertas ad actum præcisè & negatione actus, quæ est illius contradictoria. Quare, idem est libertas contradictionis formaliter, ac libertas ad contradictionem, quale respectu actus nihil propriè est, præter illius negationem, seu ommissionem. Conf. ex definitione libertatis in actu primo, quod scilicet sit potentia operandi & non operandi, sed non operari præcisè est ommittere actum, ergo pro illo priori potest voluntas elicere vel ommittere actum, sed hæc omis-

sio est negatio illius actus, ergo si pro illo priori non operaretur eo modo, quo secundum definitionem potentia libera potest, habet puram ommissionem.

Dices 1. sufficere ad libertatem quod elicere possit hunc actum, vel alium similem, hoc autem non est pure ommittere. Contra 1. definitio libertatis hoc non dicit, sed solum potentiam operandi & non operandi, sed non operari non est elicere actum diversum, hoc enim tam verè est operari, atque elicere actum priorem, ergo posse non operari præcisè non est posse elicere alium actum, sed posse non elicere hunc, nam, ut jam diximus, libertas contradictionis est juxta etymologiam vocis libertas ad contradictoria, unus autem actus amoris numero ab hoc distinctus non est ei contradictoriè oppositus, sed disparatus. Deinde, anima hæc in via non habet potestatem eligendi unum individuum præ alio, ut dixi in Phys. d. 31. dum de individuatione effectuum.

Dices 2. alio modo explicari posse definitionem libertatis, nempe, ut positus omnibus in actu primo requisitis, possit quis velle actum, aut ejus negationem. Contra, ut quis verè: ut circa objectum aliquod Petrum e.g. non est necessarium aliud quam ut objectum illud solum proponatur, si enim habeat in se bonitatem, amari potest ipso facto quod sufficenter proponatur: cum ergo actus ipse amoris sit distinctum objectum, poterit voluntas in prius objectum ferri, si hoc secundum objectum, nempe actus proponatur, si non, alius enim est actus quo amatur Petrus, alius quo quis vult eum amare, hic enim est reflexus, tendens in ipsum actum, alius directus tendens in Petrum. Unde si alicui per actum fidei proponatur Deus, etiamsi non cogitet reflexè supra actum amoris, vel illius negationem, poterit Deum amare.

Deinde, modus ordinarius quo homines amant objectum aliquod, non est volendo prius elicere vel non elicere amorem circa illud, sed immediatè tendendo in objectum, nihil in actu signato cogitando de actu vel illius negatione. Præterea, nunquam actus amoris vel odij, aut alterius virtutis aut vitij esset elicitive & formaliter liber, sed solum mediatè, in quantum scilicet sequitur ad actum imperantem liberum.

Hinc itaque habemus non solum non esse necessarium actum positivum, ut quis omittat amorem e.g. sed aliquando non posse haberi, ut in casuposito, quod quis haberet cognitionem Dei, sine representatione ullius alterius objecti, tunc enim posset ipsum amare ex una parte, ex alia verò, non necessitaretur ad amorem, quia cognitio viæ, ut potè imperfecta, non necessitat.

In casu ergoposito, ad non amandum Deum, non solum non deberet quis positivè velle ommittere amorem, sed non posset id velle positivè, nihil enim volitum quin præcognitum, hic autem supponimus nullum aliud objectum cognosci præter Deum: & licet cognosceretur, cum tamen non sit infinitum, nec posset quis infinite propositum, non necessariò raperet voluntatem

VI.

quid propriè dicat libertas contradictionis.

VII.

Ut quis libere possit amare Petrum, non est opus, ut cogitet de illo actu amoris.

VIII.

Deinde actus amoris non esset formaliter liber.

IX.

Si quis solius Dei haberet cognitionem, posset eum libere amare.

X.

In hoc casu ad non amandum Deum, nec est opus, nec posset quis non amare.

tatem ad volitionem sui. Tandem non deberet elicere odium Dei, hoc enim, non est necessarium ut non amet, imò frequenter elicere illud non posset, cum solum proponatur Deus ut bonus, & si sermo sit de persona hypostatice unita, non posset omnino Deum odisse.

XI.
Potest Deus
subtrahere
concursum
circa omne
aliud obje-
ctum.

Secundò probatur conclusio: potest Deus, dum quis habet cognitionem alicujus objecti creati, sufficientem ad excitandum actum amoris circa illud, potest, inquam, subtrahere concursum ad omnem alium actum circa aliud quodcumque objectum, & præter amorem circa hoc, ergo in illo casu cum objectum illud sic cognitum non raperet necessarium voluntatem ad amorem, posset non illud amare, nõ per alium actum positivum, cum omnis ejusmodi actus hic & nunc sit impossibilis, ergo amorem purè omittendo, imò in hoc casu vel debet amare, vel amorem omittere, cum sint contradietoria.

XII. Alię etiam rationes à nonnullis ad puram omissionem probandam afferuntur: he tamen ut opinor, maximam ad hoc ostendendam vim habent, & clariissimè probant intentum.

SECTIO II.

Argumenta contra puram omissionem liberam.

I. Obijcies 1. si detur pura omisso libera, debet voluntas habere aliquid in actu secundo, quod non habuit in primo, sed nihil habet, ergo. Probatur minor, in actu primo non operatur, ergo in actu primo habet omissionem operationis, sed in actu secundo nihil habet aliud, ergo nihil habet in actu secundo, quod non habuit in primo. Putant multi hoc argumento evinci puram omissionem esse impossibilem.

II. Resp. in actu primo non includit actionem, nec Resp. in actu negatione actionis, cum nihil debeat ingredi conceptum actus primi, repugnans cum actu secundo: sicut materia prima pro illo priori, quo est indifferens ad formam non habet negationem formæ, licet eodem modo argui posset pro illo priori non habere formam, imò si pro illo priori haberet negationem formæ, non esset indifferens ad formam, conceptus enim indifferentiæ essentialiter abstrahit à forma & illius negatione.

III. Habent se ergo pro illo priori tum materia, tum voluntas præcise respectu formæ, & negationis formæ, actus & illius omissionis. Fallacia verò hujus argumēti in hoc consistit, quod procedat à prioritate naturæ & rationis ad prioritatem realem, seu à rebus in conceptu, ad eas ut à parte rei, in quem lapsum multos & hic, & in Logica, dum de Præcisionibus, maximè proclives esse video. Licet ergo non possit materia vel potentia libera instante aliquo reali carere forma & illius negatione pro signo tamen aliquo rationis, secundum omnes, potest Sic secundum Dial. Eticos in prioritatibus illis repertis in gradus Metaphysicos, homo ut animal, seu pro illo priori, non est rationalis, non tamen pro illo priori est irrationalis, quamvis realiter seu à parte rei nullum animal esse possit, quod non vel rationale sit vel irrationale.

IV. Dices, pro illo priori voluntas non operatur, ergo habet formam, vel quasi formam, per quam denominatur non operans, sed denominatio non operantis formalissimè provenit à negatione operationis, ergo. Distinguo primum consequens, ergo habet ejusmodi formam positivè nego consequentiam; præcise, concedo: id est, intellectus considerans voluntatē, cum fundamento illam representat

nec cum actu, nec cum negatione actus, sed indifferenter ad utrumque: sicut representare etiam potest parietem, nec concepta albedine, nec illius negatione, licet sine harum altera à parte rei existere nullo modo possit.

Negatio itaque non se tenet ex parte objecti, sed cognitionis: & pro illo priori nec esse actum nec omissionem actus, nihil aliud est, quam concipi voluntatem, illis non conceptis, cum aptitudine tamen ad alterum illorum habendum. Dices, pro illo priori non habet realiter actum, & non tantum in conceptu, ergo pro illo priori habet realiter negatione actus. Resp. negando suppositum tam in antecedente, quam consequente, est enim implicatio in terminis dicere pro illo priori, & realiter, cum pro illo priori involvat necessarium nostrum conceptum: unde dicere pro illo priori realiter, idem est ac dicere à parte rei nullo modo concipiendi vel realiter ratione. Pro illo itaque priori voluntas solum non operatur præcise, pro illo enim priori nec operatur, nec non operatur, sed habet se in mente præcise circa operationem & illius carentiam.

Obijcies 2. pura omisso, si detur, debet esse voluntaria, sed talis esse nequit, cum sit negatio voluntarij, magis quam negatio caloris potest esse calor. Resp. negando minorem, licet enim sit negatio alicujus voluntarij, nempe positivi, non tamen omnis, cum enim hæc omisso aliquo modo procedat à voluntate, est etiam aliquo modo voluntaria, præsertim cum procedat liberè, ita scilicet, ut potuerit non procedere. Est itaque pura omisso voluntaria, exercitium voluntatis, tendentiæ, & alia hujusmodi interpretativè & æquivalenter, quatenus scilicet, qui non agit cum possit, gerit se æquivalenter, & interpretativè, ac si positive nollet agere.

Ad quę intelligenda notandum, hoc habere voluntatē præpotentiis, quę determinantur ad unum, seu agunt necessariò, quales sunt visus, intellectus &c. quod illa in actu primo dicat potentiam volendi, & non volendi, und. dicit potentiam ad utramque partē contradictionis, ex quo provenit, ut tam operari, quam non operari sit aliquo modo exercitium voluntatis, cum in actu primo sit potentia ad utrumque. In aliis verò potentiis quando non operantur, non provenit ex potentia ad non operandum, sed ex impotentia ad operandum, unde non operari nullo modo vocari potest exercitium illius, cum exercitium sit potentie alicujus exercitium, ubi ergo non est potentia, nec est exercitium potentie. Voluntas ergo, cum possit non operari, habet potentiam ad non operandum, reliquæ verò potentie cum non habeant posse non operari, quando non operantur, sed non posse operari, omisso, seu negatio operationis in illis non potest dici exercitium potentie, ut videtur manifestum, sed effectus, ut ita dicam, vel potius defectus proveniens ex impotentia.

Obijcies 3. potentia libera ut libera est vitalis, ergo quando reducitur ad actum secundum, reduci debet per exercitium vitale, sed negatio hæc non est vitalis, ergo &c. Distinguo antecedens, potentia libera ut libera, est vitalis, in quantum est potentia agendi seu volendi, concedo antecedens; in quantum est potentia non volendi & non agendi, nego. Unde quando exercet potentiam non agendi, non exercet se per vitam, sed per non vitam, cum non moveat se ab intrinseco per negationem. Secundò, tamen dici potest juxta supra dicta omissionem puram esse vitalem interpretativè, quatenus scilicet est peculiaris negatio, quæque, saltem sub ratione libera, nisi in potentia vitali, reperiri non potest.

Obijcies 4. in Deo est liberitas contradietionis, qui tamen non habet puram omissionem, ergo. Inprimis

V.
pro illo priori
negatio non
tenet se ex
parte objecti
(sed actus).

VI.

Pura omisso
est voluntaria
interpretativè,
& æquivalenter.

VII.

Differentia
inter voluntatem
& potentiam
necessariam.

Voluntatem
operatur ex
potentia non
operandi, alia
ex impotentia
operandi.

VIII.

Potentia libera
est vitalis
solum
in quantum
est potentia
agendi.

IX.

De pura
omiffione
aliud est de
Deo, aliud
de creaturis.

In primis multi, & probabiliter in Deo statuunt puram omiffionem. Secundò dico, licet Deo denegetur, quia est imperfectum quoddam voluntarium, non tendens propriè in finem, non tamen est cur in nobis non admittatur.

X.

Objicies quintò: voluntas est potentia intentionalis; ergo per omne exercitium debet tendere intentionaliter. Resp. voluntatem ita esse potentiam tendendi, ut etiam sit potentia non-tendendi, in quantum ergo est potentia tendendi, exercet se per tendentiam, in quantum verò est potentia non-tendendi, exercitium ejus est carentia hujus tendentiæ, per quam non debet tendere in objectum, sed non-tendere. Resp. secundò puram omiffionem liberam esse tendentiam interpretativam, quatenus scilicet non operari cum possis, perinde est in prudenti hominum æstimatione ac nolle operari, ut supra diximus de voluntario.

Voluntas est
potentia ten-
dendi, &
non tenden-
di.

XI.

Objices sextò, ex omiffionibus generari habitus malos inclinantes ad similes postea omiffiones, qui enim sæpe omittit sacrum die festo, faciliùs illud omittet quàm alius, ergo omiffiones sunt actus, non negationes. Resp. omiffionem puram nunquam generare habitum, cum non sit operativa. Ad experientiam illam dico, plerumque intercedere actus positivos, quibus volunt homines hæc vel illa facere, & per hos generantur habitus negligentia inclinantes ad iterum vitiosè omittendum in similibus occasio- nibus.

Habitus non
generantur
per omiffio-
nes, sed per
actus posi-
tivos.

SECTIO III.

Alia argumenta contra puram omiffionem liberam.

I.

Obj. omiffio
habet moti-
vum, ergo
est actus po-
sitivus.

Objicies septimò: semper quando quis omittit habet aliquod motivum, ergo omiffio non est pura, sed est aliqua intentio, & tendentia ob motivum. Antecedens probatur, si enim interrogetur cur omiserit, semper poterit reddere illius rationem, ergo non fit per puram omiffionem, quæ nullum motivum attingit. Resp. primò vel sermonem esse de omiffione internâ vel externâ, si de secundâ solemus plerumque respondere causam cur actionem externam, orationem scilicet omiserimus esse quia nolimus facere, vel quia omisimus actum internum. Si verò sermo sit de omiffione actus interni, respondemus quia non erat clarè nobis propositum objectum vel infinitum, vel plurimum saltem habens bonitatis, nullâ admixtâ malitiæ. Unde in omiffione purâ non proprium, sed solum lato modo motivum intervenit. Imò frequenter quando potest dari pura omiffio nullum omninò potest attingi motivum, cum nihil aliud sæpe sit in cogitatione præter objectum, circa quod actus versari poterat, qui omittitur, ut declaratum est.

Resp. primò
puram omiffionem non
habere moti-
vum.

II.

Resp. secundò
habere moti-
vum in-
terpretativè.

Responderi potest secundò, interpretativè posse habere motivum, sicut habet causam, quæ enim major implicantia, ut pura omiffio improprie causetur quasi finaliter ab objecto, quàm quasi efficienter à causâ efficiente. Quod si quis vocare nolit motivum, vocet conditionem; saltem eo modo videtur se habere, ut illâ posita sequatur omiffio, aliàs non sequitur.

III.

Objicies octavò: quando sunt duo, vel plura motiva, potest omiffio esse ob unum, non ob aliud, ergo non est pura. Resp. primò juxta dicta objectionem præcedente, nec esse propriè ob unum motivum, nec ob aliud. Secundò dico, sicut interpretativè & improprie, seu metaphoricè est ob moti-

vum, ita nullum esse inconveniens, ut sit ab hoc motivo, non ab illo. Hoc autem si dicatur, tunc consequenter probabiliter dici potest, quod affirmant multi, diversas esse specie negationes, seu omiffiones, quæ connaturaliter sequuntur ad diversa motiva: licet enim non quævis differentia cognitionis inferat diversitatem in omiffionibus, sicut nec in actibus positivis, actus tamen intellectus repræsentantes diversa motiva, sicut causant diversos actus voluntatis, quidni etiam causabunt diversas specie omiffiones?

Quomodo
pura omiffio
fit ob unum
motivum,
non ob aliud.

Objicies nonò: non posse nos ab omni actu cessare, unde quando omittimus, vel fit quia directè nolumus, vel quia aliquid volumus impossibile, vel denique quia intentionem aliò divertimus. Resp. primò, nullam esse repugnantiam ut voluntas circa particulare aliquod objectum ad breve tempus cesset ab omni actu, ergo dari in omni rigore poterit pura omiffio. Secundò dico, licet omni actu carere nequeat, non tamen est necessarium ut semper velit aliquid impossibile, nec etiam aliquid disparatum tantâ intensione, ut in illa cogitatione & volitione planè impendantur omnes vires animæ, ita ut ad aliud attendere non possit; sæpe enim anima ad varia simul attendit: ergo licet versetur voluntas circa unum objectum, adhuc potest versari circa aliud, sicque est locus puræ omiffioni liberæ, si non agat quando potest.

IV.

Voluntas ad
breve tem-
pus carere
potest omni
actu.

Objicies decimò: non potest dari meritum sine actu positivo, ergo nec peccatum. Conf. nam Aristoteles 3. Ethicorum ait omne voluntarium esse laudabile vel vituperabile. Resp. primò latius secundum multos patere omiffionem liberam quàm peccatum, Vasquez enim eam admittit esse possibilem, & tamen negat esse peccatum. Resp. secundò negando consequentiam, plura enim requiruntur ad bonum, quàm ad malum: unde communiter dici solet non posse dari meritum, ubi est tantum semiplena deliberatio, cum tamen dari possit peccatum.

V.

Licet non
possit esse me-
ritum in pu-
râ omiffione,
potest esse
peccatum.

Ad confirmationem dico solum loquutum esse Aristotelem de voluntario perfecto seu positivo. Imò omnes hoc ejus dictum explicare debent, cum actus voluntatis necessarij sint voluntarij, qui tamen nec laude digni sunt, nec vituperio. Quod verò proponi solet ex Ecclesiastici c. 31 v. 10. qui potuit transgredi & non est transgressus, non probat puram omiffionem esse meritoriam, cum laudetur vir pius jam mortuus quod universim non sit transgressus legem Dei, quod faciendo non potest non aliqua præstitisse laude digna, cum multa sint præcepta affirmativa, quæ non transgrediendo, seu implendo, exercet opera bona, & meritoria.

VI.

Solum vo-
luntarium
perfectum est
laudabile,
vel vitupe-
rabile.

Tandem ad auctoritatem S. Augustini, & S. Thomæ, quæ hic objici solet, ad S. Augustinum dum l. 2. de libero arbitrio c. 19. ait in omni peccato reperiri conversionem ad creaturam, & aversionem à Deo: Resp. primò, velle ipsum omne peccatum habere conversionem ad creaturam vel formaliter vel interpretativè, qui enim die festo advertens instare tempus audiendi sacrum, jacet in lecto, interpretativè præfert somnum, vel pigritiam Deo, & perinde cum ipso agitur, ac si positivè nollet audire sacrum, sed dormire. Alij dicunt S. Augustinum loqui tantum ut plurimum. Quibus etiam modis explicari possunt alij Patres, & illud S. Augustini, peccatum est dictum, factum, aut concupitum contra legem Dei, &c. Ad S. Thomam eodem modo dico solum loqui eum moraliter, dum ad omiffionem requirit actum, rarè enim contingit ejusmodi pura omiffio, ut apud omnes est in confesso.

VII.

Satis fit au-
toritati S.
Augustini,
& S. Thomæ
circa puram
omiffionem.